

Foto Eric Thomassen

Impressie van een zomerkamp van de Veldwerkgroep

Zomer studiekamp in Roemenië

Dit jaar organiseerde de Veldwerkgroep van de Zoogdierverseniging VZZ van 29 juli tot en met 7 augustus een zoogdierstudie zomerkamp in de omgeving van Roşia in Transsylvanië, een bergachtige omgeving in het noordwesten van Roemenië. Roemenië kent een grote diversiteit aan landschappen, van uitgestrekt laagland tot indrukwekkende bergketens en veel meren. Ook bevinden zich hier de meest zuidelijke hoogvenen en montane meren van Europa. De combinatie van deze elementen zorgt voor een indrukwekkende biodiversiteit, ook in zoogdieren.

Kees Mostert, Eric Thomassen & Jeroen Willemsen

Samen met Abigel Szodoray-Paradi van de Romanian Bat Protection Association en Zsolt Hegyli van Green Transsylvania werd een geschikte verblijfplaats gevonden in Roşia, in de Munţii Pădurea Craiului, de voetheuvels van het Apuseni gebergte. Onze inzet was om in deze omgeving, die in beeld is als Natura 2000 gebied, zoogdieren in kaart te brengen. Voor de inventarisatie werd gebruik gemaakt van allerlei onderzoeksmateriaal, zoals inloopvallen en vangbepers voor muizen, bat-detectors en mistnetten voor vleermuizen. In navolging van vorig jaar zijn er op zes plaatsen cameravallen opgehangen om rondsluipende zoogdieren vast te leggen.

Transsylvanië Bij het organiseren van buitenlandse kampen combineert de Veldwerkgroep het nuttige met het aangename. Er wordt gezocht naar een locatie waar er grote behoefte is aan zoogdiergegevens. Veel gebieden blijken nog slecht onderzocht te zijn. En er is veel behoefte

aan gegevens over het voorkomen van vleermuizen vanwege de Europese Habitatrictlijn. De omgeving van Roşia is een gebied waar de Veldwerkgroep goede contacten heeft met Roemeense onderzoekers en waar bovendien een grote behoefte aan zoogdiergegevens bleek te bestaan. Voor de (Nederlandse) deelnemers levert een dergelijke inventarisatie vaak veel nieuwe kennis op over soorten die in Nederland zeldzaam zijn of ontbreken. In andere gevallen zijn de soorten niet zo verschillend van die in Nederland, maar verschillen habitat of verblijfplaats aanzienlijk.

Vleermuizen De omgeving van Roşia bleek rijk aan kleine grotten en verlaten mijnen te zijn. Dit bood allerlei mogelijkheden om onderzoek te doen met mistnetten (zie kader). Veel dieren komen, vooral in het najaar, dergelijke onderkomens inspecteren. Tijdens het kamp werd met behulp van mistnetten het voorkomen van

maar liefst 17 soorten vleermuizen vastgesteld, onder meer mopsvleermuis, Bechsteins vleermuis, bosvleermuis en Schreibern vleermuis. Ook werden enkele meervleermuizen gevangen, de meest zuidoostelijke vindplaatsen van deze soort in Europa.

Onderzoek met bat-detectors is tijdens het kamp minder frequent uitgevoerd. Veel soorten van de Myotis-familie zijn moeilijk van elkaar te onderscheiden. Daarnaast leende de structuur van het landschap zich minder goed voor het inventariseren van vleermuizen met detectors.

Overdag werden allerlei kerkgebouwen en oude en/of leegstaande huizen en andere gebouwen geïnspecteerd en werd ook navraag gedaan bij bewoners. Op deze manier zijn zeven soorten vleermuizen vastgesteld. Van sommige soorten zijn kraamkolonies gevonden.

Kleine zoogdieren We hebben enige honderden inloopvallen uitgezet in ver-

schillende biotopen rond het kampgebouw. Ook zijn er op beperktere schaal vangbepers ingegraven om het verschil in vangresultaten te kunnen vergelijken. Omdat we ons in een voornamelijk kleinschalig agrarisch landschap bevonden, zijn de meeste vallen geplaatst in akkerranden, allerlei rand- en scheidingsvegetaties, langs smalle en bredere beken en in beukenbossen.

Er zijn tien soorten kleine zoogdieren gevangen, namelijk gewone bosspitsmuis, dwergspitsmuis, Millers waterspitsmuis, veldspitsmuis, rosse woelmuis, veldmuis, ondergrondse woelmuis, grote bosmuis, brandmuis en huismuis. Vooral de Millers waterspitsmuizen en brandmuizen zijn voor veel kampdeelnemers interessante soorten. Ook de vangst van de veldspitsmuis is opzienbarend, omdat de vorige vangst van deze soort op een buitenlands kamp meer dan twintig jaar geleden is.

aantal relmuizen, enkele hazelmuizen en grote bosmuizen gevangen. Het bezoeken van oude huizen, schuren en gebouwen is niet alleen nuttig voor het vinden van verblijfplaatsen van vleermuizen maar ook voor het vinden van braakballen. Er zijn nieuwe locaties van Kerkuilen in de streek gevonden. Daar is een aantal forse partijen verzameld. De braakballen moeten op het moment van schrijven van dit artikel nog goeddeels geplozen worden, maar er zijn al vondsten gedaan van verschillende soorten vleermuizen en relmuizen.

Andere zoogdieren Zoeken langs de rivieren en beken in de ruime omgeving van de kamplocatie leerde ons dat de otter nog wijdverbreid voorkomt in dit deel van Roemenië. De cameravallen registreerden een aantal vossen, reeën en bosmuizen, en ook een oud boertje met een onderzoek-

Hulpmiddelen bij inventarisatie

Mistnetten Bij het mistnetten worden netten van heel dun materiaal gespannen op een lokatie waar je vleermuizen verwacht, in Roemenie kozen we hiervoor grottenopeningen. Vleermuizen kunnen de netten vaak wel degelijk waarnemen met hun echolokatie, maar vliegen op routine en verwachten geen net.

Bekkers methode Bij de "Bekkers methode" worden inloopvallen van het type Sherman op een plankje vastgezet en vervolgens met een lange stok die in een gat in het plankje klemt hoog in een boom gezet. Het is afgeleid van de Sloveense methode om slaapmuizen (dood) te vangen.

Overig Zoals gebruikelijk was er naast de zoogdierinventarisatie ook gelegenheid om andere dieren en planten te observeren. Zo werden er circa 90 vogelsoorten waargenomen. Soorten als middelste bonte en syrische bonte specht waren aanwezig, evenals tal van typische soorten van kleinschalig agrarisch gebied als kwartel, grauwe klauwier, roodborsttapuit en geelgors.

In een holte van een oude appelboom naast ons kampgebouw bleek een dwergooruil te broeden. Overdag was het dier regelmatig in zijn holte te bewonderen als een onbewogen stuk boomschors en iedere avond kwam het dier rakelings langs gevlogen met grote insecten in zijn snavel. We hebben 16 soorten amfibieën en reptielen genoteerd, en 60 soorten dagvlinders, 22 soorten libellen en 20 soorten sprinkhanen en krekels. De vegetatie vertoonde weinig overeenkomsten met die van West-Europa, maar desondanks werden tamelijk veel fraaie plantensoorten niet alleen gezien, maar ook herkend.

Al met al kunnen we terugkijken op een geslaagd zomerkamp, waarbij niet alleen veel zoogdierengegevens zijn verzameld en nieuwe ervaring is opgegaan maar ook een goede samenwerking tot stand is gekomen met de Roemeense zoogdieronderzoekers.

Kees Mostert, Eric Thomassen & Jeroen Willemsen, Veldwerkgroep Zoogdiervereniging VZZ, veldwerkgroep@vzz.nl

Tabel 1
Bijzondere zoogdiersoorten die werden vastgesteld tijdens het zomerkamp in Roemenië

Soort/Latijnse naam	Val	Mistnet	Anders
Oostelijke egel/ <i>Erinaceus concolor</i>			X
Millers waterspitsmuis/ <i>Neomys anomalus</i>	X		X
Veldspitsmuis/ <i>Crocidura leucodon</i>	X		
Grote hoefijzerneusvleermuis/ <i>Rhinolophus ferrumequinum</i>		X	X
Kleine hoefijzerneusvleermuis/ <i>Rhinolophus hipposideros</i>		X	X
Bechsteins vleermuis/ <i>Myotis bechsteinii</i>		X	X
Kleine vale vleermuis/ <i>Myotis blythii</i>		X	X
Meervleermuis/ <i>Myotis dasycneme</i>		X	
Ingekorven vleermuis/ <i>Myotis emarginatus</i>		X	
Kleine dwergvleermuis/ <i>Pipistrellus pygmaeus</i>			X
Bosvleermuis/ <i>Nyctalus leisleri</i>		X	
Tweekleurige vleermuis/ <i>Vespertilio murinus</i>		X	X
Mopsvleermuis/ <i>Barbastella barbastellus</i>		X	
Grijze grootoorvleermuis/ <i>Plecotus austriacus</i>		X	
Schreibers vleermuis/ <i>Miniopterus schreibersii</i>		X	X
Ondergrondse woelmuis/ <i>Pitymys subterraneus</i>	X		
Brandmuis/ <i>Apodemus agrarius</i>	X		
Grote bosmuis/ <i>Apodemus flavicollis</i>	X		X
Relmuis/ <i>Glis glis</i>	X		X
Hazelmuis/ <i>Muscardinus avellanarius</i>	X		
Steenmarter/ <i>Martes foina</i>			X
Das/ <i>Meles meles</i>			X
Otter/ <i>Lutra lutra</i>			X

Op verschillende plaatsen hebben we de vallen hoog in bomen geplaatst op de bekende "Bekker" methode (zie kader) om de aanwezigheid van eventuele slaapmuizen te kunnen vaststellen. In deze vallen is een

kende geest. Tien actieve dagen en nachten zoogdieren inventariseren in de omgeving van Roşia op de meest verschillende denkbare manieren leverde een lijst op van in totaal 45 soorten.

Foto's Kees Mostert

